

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пош.
Конто пошт. ш. 443.322
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячний в краї 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 ш. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІН.
СТРАЩІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Перед загадкою.

Львів, 5. липня 1927.

Всі польські партії, вся польська преса, особливо столична та всі партійні лідери ломлять собі нові голови над тим, що буде зі союмом? Чи він розв'яжеться сам, чи його розв'яжуть? І коли це стане? Ось загадка, чи радше цілий комплекс загадок, яких ніяк не можуть розв'язати навіть найбільше кваліфіковані польські політики та політичні всезнайки. Та всеж комплекс цих питань для польської преси далеко не вичерпується. Бо її цікавлять ще інші, а саме: чи нові вибори будуть розписані на основі старої виборчої ординації, чи на основі якоїсь нової? Над цією новиною тепер дуже інтензивно працюють у конституційній комісії та підкомісії, але якось з того нічого путнього не виходить, крім хіба шпору то нових проектів.

Та хоч як великий запал до праці помітний тепер у деяких польських послів, особливо хієно-пясітських, то, на жаль, цей запал, як слушно замічує орган краківських консервативів „Час“, дещо спізнений і важко протиставити вражінню, що розбудився він не з внутрішньої потреби, але під напором загального невдоволення з дотеперішньої діяльності союму, а подекуди і під впливом задоволення політикою своєю долею. І хоч запал до праці з'явився, то над будучиною союму повисла загадка, що більше повис меч Дамокля. А хоч ухвалою про право на саморозв'язання союму бажав незалежити себе від волі уряду, то одначе все те, що було по тій ухвалі—наглядно показало, що нема в союмі настільки моральної сили, щоб себе волі уряду протиставити. Заки ця ухвала перейде через усі стадії законодавчої чи пак парламентарної процедури, то може перестати взагалі бути актуальною.

Не диво тому, що деякі польські політики махнули вже рукою на ту челепну і загадкову будучину теперішнього союму та почали розглядати справу слідуючого союму. Але тут знов новий клопіт! Який буде той сойм? Варшавський „Робітник“ приносить у тій справі статтю пос. Недзялковського. Він твердить, що все те, що робиться для пониження теперішнього союму в очах прилюдної opinii, зашкодить найбільше новому союмові, хочби він був якнайкращий.

Відношення уряду до союму (теперішнього) — пише Недзялковський — в хоча вібуваючої наслідочної сесії стало значно гірше ніж було досі. Міністри не бувають зовсім на пленарних засіданнях, представники виконавчої влади з правилами не забирають голосу на засіданнях комісії, або просто на них не приходять. Вже не перестегається зайнятих форм. Законодатні палати функціують цілком незалежно від уряду, уряд не підтримує нікого контакту з парламентом; досягнули ми ідеальний поділ влади, про який і не смілося ніколи бідному Монтескіє, творцю відомої теорії. Фактична демократія зламалася безпосередньо по травневому перевороті; тепер, очевидно, прийшов час на останню ще при житті формальну демократію.

Такий стан спроби не може, на

думку Недзялка, вісцувати нічого доброго і новому союмові, бо

істотна частина проблеми міститься в тому, що відношення уряду до союму переломлюється в прилюдній opinii, серед урядників, серед війська, серед поліції, як відношення до установи, а не допоодиноких послів, і звідси випливають неочислимі наслідки, яких легковажити не можна. Ми є свідками ліквідації парламентарної демократії в Польщі.

Коли серед таких обставин і при таких моральних настроях збереться новий сойм, то знайдеться він у дуже трагічному положенні, бо буде змушений, на думку Недзялковського, з місця виборювати для себе позицію в державі, виборювати її від бюрократії, частини преси, прилюдної opinii. Наслідком цього буде це сойм боротьби. Колиж побідить, тоді — каже Недз. — важко буде здержати Польщу від того, щоб не перекинулася в другу крайність — вселади парламенту, від теперішньої вселади уряду.

Сумні ці міркування видатного лідера ППС та й не пасують вони якось до нього і його товаришів, що в великій мірі причинилися своїми заслугами до такого стану, який описують.

Праві та консервативні кола теж думають про будучий сойм та бояться дуже за його долю. При теперішній ординації він стане, на їх думку, не кращим, але може навіть гіршим від теперішнього. Тому заздалегідь треба не допустити до цього. Але як? Зовсім просто: ухвалити зміну виборчої ординації! Тут уже є й усі пропозиції; не тільки ті, нам відомі комісійні проекти, що творяться незалежно від

уряду, але пропозиції компромісного виходу з важкої та напруженої ситуації, що витворилася між урядом і союмом і загрожувала тим самим і над справою зміни виборчої ординації. Сенатор Косковський пише про такий вихід ось що:

„Фактично є тільки один вихід і одна дорога: ухвалити в порозумінні з урядом розумну виборчу ординацію, але власне в порозумінні з урядом, не проти уряду. То одинокий вихід для союму, при якому він може салювати свою гідність і спокійно уступити. Тимчасом сойм робить усе, щоб конфлікт з урядом поглибити і загострити, а не має сили, щоб в ньому побідити. Отже дозволяє на дальший розвиток „процесу гніття“.

З тим погоджується повнові і краківський „Час“. За те далеко ширше ставить справу посол Тугут. Він вимагає далекойдучих змін конституції в тому напрямі, щоб забезпечити більшу тривкість урядам і незалежність парламентам. Одначе нічого конкретного на вихід з теперішньої ситуації він не пропонує.

Таким чином бачимо, що мобілізується уже в Польщі поволі opinii для майбутнього союму. Союмом боротьби з прилюдною opiniiю та урядом вважають його одні соймом зрівноваженням і працездатним хочуть його бачити другі, але таким зможе він стати — на їх думку — тільки при зміні виборчої ординації. Іншими словами працездатним в польському єдинокорекційному розумінні стане він тільки під умовою, коли не буде в ньому представництва національних меншостей. Це і є істотою всіх клопотів та журн польських безплідних політиків.

Німеччина й Польща.

Що думає визначний англійський дипломат про політику Німеччини супроти Польщі.

Віденський „Насс Вінер Журнал“ приніс на днях розмову свого кореспондента Арнольда Рехберга з визначним активним англійським дипломатом на тему німецької політики у відношенні до Польщі. Ця розмова настільки цікава, що ми позволюмо собі передати її в цілості.

Німеччина — говорить англійський державний муж — хоче дістати назад Данціг і коридор Висли. Передумовою сповнення цього німецького бажання мусіло бути, самоарозуміло, одностороннє відвернення нім. уряду від уряду більшовицького. У виданій перед кількома днями в Лондоні книжці Ангуса „Німеччина й Європа“ представлено, як німецька держава оборона (райхсвер) переговорює і змовляється з більшовиками. На всякий випадок ані Англія ані Франція не в силі радити полякам поважно, щоб вони віддали Німеччині Данціг і коридор Висли, оскільки не буде одностороннє відвернення Німеччини від СРСР і приступлення її до фронту зах. держав. Але навіть за англійською й французькою порадою могола Польща тільки тоді віддати коридор Висли і Данціг Німеччині, якби Данціг став вільним портом для Польщі і якби Німеччина загарантувала також усі інші польські границі, зокрема східні границі Польщі разом з Францією й Ан-

глією. Одначе ніхто не може твердити, що протипольська кампанія деяких німецьких газет улекнує приготування такої розмови.

Німецька політика — на думку англійського дипломата — не виявляє ніякої логіки, хоч Німеччина заклочила вже промисловий союз із Францією, до якого по всякій правдоподібності приступить неважко й Англія. Було б зовсім природно, якби після того розбудовано також політичний союз Німеччини з Францією й Англією. Одначе німецька дипломатія остенційно виминає це питання. А що Німеччина не має цілком певно потрібних військових засобів, щоб здобути Данціг і коридор Висли у війні проти Польщі, Франції й Англії, а з другого боку черв. армія не представляє жоднебудь вартості, отже я не моголаб у такій війні поважно допомогти Німеччині, — то незлічливість німецької закордонної політики взагалі, а німецької політики у відношенні до Польщі зокрема, ясна.

Німецька дипломатія, каже вразно англійський політик, хоча також опорожнення околиці Радну, Англія, порвавши з більшовиками, доказала, що вона вважає більшовицький уряд своїм ворогом. Тому англійська дипломатія не стане, розуміється, радити Франції, аби вона опорожнила дозину Радну,

поки не буде певности, що Німеччина стоїть по стороні західних держав. А вже зовсім певно Англія не приложити до того своєї руки, якби існувало дальше підозріння, що Німеччина зможе одного гарного дня виступити проти західних держав рука в руку з більшовиками.

Правда, саме недавно, бо в часі конфлікту між Англією і СРСР, преса німецьких правих партій станула явно по стороні Англії. Це в Англії зараз зауважено і воно зробило добре вражіння. Англійський співрозмовник німецького журналіста переконаний, що постава нім. меншості правлі преси розумна, бо СРСР економічно в такий розторощений, а його червона армія такої нудженної вартості, що в дійсності союз із ним для Німеччини не представляє ніякої поважної вартості. Але ця сама права преса в далі різко проти французів і це відобразить зворотом в сторону Англії по правді всяку вартість, бо всі англійські державні мужі годяться в тому, що Франція зі своєю сильною армією не може бути вилінована з протибільшовицької комбінації. Також тут німецька політика не виказує послідовности.

Шкода — кінчить анонімовий англійський політик, — що німіці, як видно, не розбираються як слід у складних і зложених проблемах закордонної політики і не мають адієности її робити, хоч їх шильність, упертість, їх систематично розвинена наука, як також їх військові і промислові здобутки є недосадні. Німецький нарід, який мав тільки трохи зміслу й таланту для закордонної політики, міг би грати в світі колосальну роль.

Чеське торжество.

На могилі чехо-словацьких героїв у Зборові.

Від учасника Чес. торжества в Цеповій дістаємо ще таке доповнення до нашого вчорашнього допису: Дня 2. липня ц. р. відбулася велика проща около 2.000 представників чехословацького народу на гроб поляглих в 1917 р. чехословацьких героїв у битві з німцями під Цеповою коло Зборова.

Чехословацький нарід, істинно передбачуючи вислід світової війни, амушення брати чинну участь по стороні центральних держав, поступив так, як наказувала йому народна честь і великі державницькі заміри. Полонені москалями чехословацькі і ті, що покинули анемаліжені австрійські війська, організували в Росії чехословацький легіон та спільно з російською армією станули до боротьби за вимірний ідеал власної держави. В битві під Цеповою коло Зборова дня 2. VII. 1917 р. полягло кілька сот чехословацьких героїв у побідній боротьбі з переважними силами німців. Тим славним героям віддав чехословацький нарід у децятліття їх смерті величаву і опорушувачу пошану.

Дня 1. липня ц. р. в год. 11-ї річниці підїхала зі Львова українська делеґація, вложена з 7-ох представників в односторонн. до Зборова з широким німцем. На стані в Збороні легітимувала соціалістичну делеґацію міщана жандармерія. Тим савію місцем прийхав чехословацьким консул Стілія зі Львова, чехословацька колонія зі Львова, чехо-

— Сину, сину, — кажу до сну
— що ти собі думаєш? (Славко)

півне число мандатів на терені східно-галицьких повісств до сім'я 12, на Подолі 6, на Поділля 3, а на інших територіях "зрешті" 4. Східно-галицькі повісства а також північні східні (тобто ті на українській і білоруській територіях) тратьов до сенату по одному мандатові. За основу своїх обрахунків узяв автор проекту шодо східних повісств відсоткове відношення го-лодів підданців у часі виборів до суми та сенату в 1922 р. Відношення це уявляється цифрою 89 відс. голодуючих. Відно-ти не беруться редукції посполитих і а-наторських мандатів.

За надіслане Редакція не відповідає.

Знаючи рішучий погляд
могого Ураїна II, що все-так обіцяла
роги Зора, Заинтересованія змаганнями
ле, публіки вміла. Якоб не рішуча мо-
лоді, то виднів не булою зовсім. Судивав я.
ж-судили.

